

ΟΜΙΛΙΑ

του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Κ. Σημίτη

στη Γενική Συνέλευση του ΣΕΒ

27 Μαΐου 1987

Το πλαίσιο οικονομικής πολιτικής που με αποφασιστικότητα χάραξε η Κυβέρνηση τον Οκτώβρη του 1985 για να προσαρμόσει την πορεία της οικονομίας διανύει το δεύτερο χρόνο εφαρμογής.

Η πολιτική αυτή είναι σημαντικός σταθμός στην οικονομική ιστορία της χώρας αφού ίσως για πρώτη φορά επιχειρείται μια συνολική αντιμετώπιση του οικονομικού προβλήματος και εφαρμόζεται ένα πρόγραμμα που δεν στοχεύει απλώς σε ορισμένες επιφανειακές διορθώσεις, αλλά αποβλέπει, μέσα από μια συνεχώς ελεγχόμενη διαδικασία, στην απαγκίστρωση της οικονομίας από μία λανθασμένη και στείρα αναπτυξιακή πορεία και στο βαθμιαίο πέρασμα σε μία δυναμική και ανταγωνιστική εξέλιξη. Είναι φυσικό κατά τη διαδικασία υλοποίησης μιάς τέτοιας αντίθετης με καθιερωμένες πρακτικές πολιτικής να υπάρξουν δυσκολίες και κοινωνικό κόστος. Τα οφέλη όμως που θα προκύψουν μεσοπρόθεσμα όχι μόνο θα υπεραντισταθμίσουν το κόστος αλλά θα είναι μόνιμα χωρίς κίνδυνο να εξανεμισθούν από το πρώτο τυχαίο κλυδωνισμό της διεθνούς οικονομικής κατάστασης.

Άμεσος στόχος της νέας πολιτικής ήταν η μακροοικονομική σταθεροποίηση, η καταπολέμηση του πληθωρισμού και η διόρθωση των σωρευμένων ανισορροπιών, στον δημόσιο και στον εξωτερικό τομέα. Περαιτέρω αναβολή αντιμετώπισης αυτών των ανισορροπιών δεν ήταν δυνατή. Το μέγεθος τους ήταν τέτοιο που τροφοδοτούσε τις πληθωριστικές προσδοκίες και επιδρούσε αρνητικά στην αύξηση του εθνικού προϊόντος. Οποιαδήποτε αναβολή θα διόγκωνε ακόμη περισσότερο το εξωτερικό χρέος, θα συνεπαγόταν απώλεια εξωτερικών αγορών και θα εμπέδωνε ένα φαύλο κύκλο πληθωρισμού-υποτίμησης-πληθωρισμού.



Ένας δεύτερος εξίσου σημαντικός στόχος του πλαισίου οικονομικής πολιτικής που υιοθετήθηκε, ήταν η βαθμιαία εφαρμογή παράλληλα με τη σταθεροποίηση μιάς σειράς μέτρων εκσυγχρονισμού της υποδομής της οικονομίας, ώστε να εξαλειφθούν, ή τουλάχιστον να αμβλυνθούν σημαντικές στρεβλώσεις και διαρθρωτικές αδυναμίες - στα διάφορα στάδια παραγωγής και εμπορίας, στη λειτουργία των αγορών, στο σύστημα ενισχύσεων στη φορολογία, στο τραπεζικό σύστημα - που επίσης έχουν σωρευθεί και αποτελούν τροχοπέδη άμεσα μεν στη βελτίωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, έμμεσα δε στη συλλογική προσπάθεια για αύξηση του εθνικού προϊόντος, της απασχόλησης και της κοινωνικής ευημερίας.

Το 1986, πρώτο έτος εφαρμογής του σταθεροποιητικού προγράμματος, μέσω μιάς συντονισμένης μακροοικονομικής πολιτικής, αμβλύνσαμε σημαντικά τις ανισορροπίες και καταπολεμήσαμε αποτελεσματικά τις πληθωριστικές προσδοκίες. Ο πληθωρισμός αποκλιμακώθηκε κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, που εκφράζει το οικονομικό έλλειμμα της χώρας έναντι του εξωτερικού, μειώθηκε κατά 1,6 δισ.δολάρια (από 3,3 δισ.δολάρια ή 10% του ΑΕΠ στα 1,7 δισ.δολάρια ή 4,3% του ΑΕΠ). Οι καθαρές δανειακές ανάγκες του δημόσιου τομέα μειώθηκαν κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το ΑΕΠ. Τα αποτελέσματά αυτά είναι σημαντικά αν ληφθούν υπόψη το μέγεθος των ανισορροπιών που έπρεπε να διορθωθούν, το δυσμενές πληθωριστικό κλίμα που διάφοροι κύκλοι προσπάθησαν να δημιουργήσουν μέσω της συνεχούς κινδυνολογίας, καθώς και το γεγονός ότι δεν δημιουργήθηκε σημαντική ύφεση (το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,4%) και δεν αυξήθηκε η ανεργία.



Εκτός από τη μείωση του πληθωρισμού και των ελλειμμάτων, η συνέπεια και η διαφάνεια της εφαρμοζόμενης πολιτικής οδήγησε στην διαφύλαξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων που ανακτιήθηκε τον Οκτώβρη του 1985 καθώς και στην βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης, όπως προκύπτει καθαρά από την μελέτη των ισολογισμών που δημοσιεύονται. Έτσι δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για βελτίωση της σχέσης ίδια προς ξένα κεφάλαια, για μειωμένη εξάρτηση των επιχειρήσεων από το τραπεζικό δανεισμό αλλά και για ανάκαμψη των επιχειρηματικών επενδύσεων.

Μερικοί σήμερα μετά από ένα χρόνο σταθεροποίησης έχουν κουραστεί. Θεωρούν το κόστος της προσπάθειας υπερβολικά υψηλό και τα κερδη ισχνά. Σκέπτονται ότι θα μπορούσε να ακολουθηθεί μία πολιτική προσαρμοστική στις διάφορες απαιτήσεις. Η άποψη αυτή είναι εξαιρετικά κοντόφθαλμη. Θα αναφερθώ σε ένα μόνο πολιτικό λόγο. Η ιστορική εμπειρία της χώρας μας, όσο και άλλων χωρών δείχνει ότι ένας από τους πιο καθοριστικούς παράγοντες στην οικονομική εξέλιξη είναι το πλαίσιο που δημιουργείται από το μεγάλο ή μικρό βαθμό εξωτερικής εξάρτησης της οικονομίας. Για μια χώρα μικρή, και με μεσαίο επίπεδο ανάπτυξης, όπως η Ελλάδα, ανεξαρτησία δεν σημαίνει αυτάρκεια ή αυτοδυναμία στην κάλυψη βασικών αναγκών της. Στη σύγχρονη παγκόσμια πραγματικότητα της αλληλοδιείσδυσης, της φιλελευθεροποίησης των διεθνών ροών στο εμπόριο, στις επενδύσεις, στα δάνεια, στην εργασία, στην τεχνολογία κλπ., η αλληλεξάρτηση έχει αναδειχθεί σε χαρακτηριστικό στοιχείο του τρόπου οργάνωσης των σχέσεων μεταξύ κρατών.



Στα πλαίσια ωστόσο της αλληλεξάρτησης, ο συσχετισμός των ισορροπιών, η διαπραγματευτική δύναμη και οι δυνατότητες ελιγμών, είναι στοιχεία με ιδιαίτερη σημασία. Η ιστορία δείχνει ότι η αλληλεξάρτηση κρύβει σημαντικά άνισες καταστάσεις, που μπορούν να εξελιχθούν σε μορφές καταναγκαστικής εξάρτησης, περιορίζοντας με ουσιαστικό τρόπο στοιχειώδεις ευχέρειες επιλογών στο επίπεδο της εθνικής πολιτικής.

Οι σχέσεις που περισσότερο ίσως από κάθε άλλο στοιχείο προσδιορίζουν το βαθμό αυτοδυναμίας της χώρας στα πλαίσια της σχέσης αλληλεξάρτησής της με το διεθνή χώρο, είναι αυτές που διαμορφώνονται στο ισοζύγιο πληρωμών. Η υπερβολική αύξηση των ελλειμμάτων στο ισοζύγιο πληρωμών, βάσει σε κίνηση με τρόπο αναγκαστικό τη διαδικασία δανεισμού από το εξωτερικό για να καλυφθούν τα ελλείμματα. Έτσι όμως οδηγείται η οποιαδήποτε χώρα σε υπερβολικό εξωτερικό δανεισμό και στην αύξηση του εξωτερικού χρέους και ταυτόχρονα στους όρους και στους περιορισμούς που έχουν την τάση να επιβάλλουν οι πιστωτές. Στην περίπτωση της χώρας μας δεν πρέπει να υποτιμηθεί το γεγονός, ότι η αύξηση του εξωτερικού χρέους αποτέλεσε μόνιμο στοιχείο της οικονομικής της πορείας, μετά την πρώτη και τη δεύτερη πετρελαϊκή κρίση.

Είναι γνωστό ότι σε περίπτωση δυσμενών εξελίξεων στην οικονομία μιάς χώρας, η οποία εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τον εξωτερικό δανεισμό για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών οι πιέσεις από το διεθνή περίγυρο και ιδιαίτερα μέσω των θεσμοποιημένων οργάνων και διαδικασιών αυξάνουν. Οι παρεμβάσεις αυτές δημιουργούν σοβαρά προβλήματα και έχουν επιπτώσεις οι οποίες ξεπερνούν το στενό οικονομικό τομέα.



Κάτω από το πρίσμα αυτό, κεντρική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής πρέπει να είναι η αποτροπή δημιουργίας συνθηκών, οι οποίες θα περιόριζαν υπέρμετρα την ελευθερία χειρισμών κάθε κυβέρνησης. Κύριος στόχος πρέπει να είναι η αναζήτηση τρόπων με τους οποίους θα διευρύνονται τα περιθώρια ευελιξίας και οι δυνατότητες της χώρας να προωθήσει μορφές πολιτικής που εξασφαλίζουν την υλοποίηση των βασικών της επιδιώξεων.

Η εξέλιξη μέχρι το 1985 στο βαθμό που θα παρέμενε ανεξέλεγκτη κινδύνευε να δημιουργήσει για τη χώρα σοβαρά προβλήματα στις σχέσεις της με τη διεθνή οικονομία. Σε μια περίοδο επιφυλακτικότητας στις τοποθετήσεις δανείων των διεθνών τραπεζών, με ένα συσσωρευμένο χρέος της χώρας αρκετών δισεκατομμυρίων δολλαρίων, και με τμήματα της διεθνούς κοινότητας αρνητικά τοποθετημένα για τις αλλαγές που συντελούνται στην Ελλάδα, το κεντρικό ζητούμενο της οικονομικής πολιτικής δεν μπορούσε και δεν μπορεί παρά να είναι η δημιουργία συνθηκών, που θα αύξαναν τη διαπραγματευτική δύναμη της χώρας σε βασικές αποφάσεις σχετικές με την οικονομία της ή σε σημαντικά ζητήματα της εξωτερικής της πολιτικής.

Τα αποτελέσματα του πρώτου έτους του σταθεροποιητικού προγράμματος είναι ένα σημαντικό βήμα για να διατηρηθούν τα μεγαλύτερα δυνατά περιθώρια στους εθνικούς χειρισμούς στον οικονομικό όπως και σε άλλους τομείς. Είναι επίσης ένα βήμα για να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για σταθερή μη-πληθωριστική άνοδο της παραγωγής. Ο τελικός όμως αυτός στόχος απαιτεί συνεχή πρόοδο γύρω από τέσσερις άξονες : την περαιτέρω σταθεροποίηση, την βελτίωση



της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, την προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων και τη συνέχιση με ταχύτερο ρυθμό των διαρθρωτικών προσαρμογών που συντελούνται σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Οι τέσσερις αυτοί άξονες αλληλοεξαρτώνται. Πρόοδος προς τη μία κατεύθυνση ενδυναμώνει την πρόοδο προς την άλλη κατεύθυνση. Παράλληλη πρόοδος προς όλες τις κατευθύνσεις οδηγεί στο επιδιωκόμενο επιθυμητό αποτέλεσμα της μη πληθωριστικής οικονομικής μεγένθυσης και εξασφαλίζει υγιή οικονομική ανάπτυξη.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να κάνω μια παρένθεση. Γίνεται συχνά λόγος ότι χρειάζεται αναπτυξιακή πολιτική όχι σταθεροποίηση, ή ακόμη ότι η σταθεροποίηση θα έπρεπε να γίνει μέσω της ανάπτυξης, μέσω της προσφοράς και όχι μέσω της ζήτησης. Οι ισχυρισμοί αυτοί δεν είναι θεμελιωμένοι. Δεν υπάρχει έτοιμη συνταγή που να εφαρμοσθεί και να περάσουμε απότομα από μία οικονομία με χρονίζοντα διαρθρωτικά προβλήματα και λειτουργικές αδυναμίες με εξωτερικό έλλειμμα της τάξης του 10% του ΑΕΠ, με μέσο ετήσιο πληθωρισμό γύρω στο 20%, και με υποτονικότητα των παραγωγικών επενδύσεων επί σειρά ετών, σε μία οικονομία με σύγχρονες και ανταγωνιστικές δομές παραγωγής. Η υγιής ανάπτυξη στη χώρα μας θα θεμελιωθεί μόνο με παράλληλη και συνεχή πρόοδο προς τις τέσσερις γενικές κατευθύνσεις που ανέφερα. Αυτό όμως προϋποθέτει ρεαλισμό, συνέπεια και επιμονή στην εφαρμογή χωρίς πισωγυρίσματα και αναζήτηση μάταιων λύσεων στα προβλήματα που αναπόφευκτα δημιουργούνται είτε λόγω των εγγενών αδυναμιών του οικονομικού μας συστήματος είτε λόγω εξωγενών δυσμενών συνθηκών κατά την πορεία υλοποίησης του γενικότερου πλαισίου της οικονομικής



πολιτικής που έχουμε χαράξει. Και φυσικά αυτή η πορεία απαιτεί θυσίες από όλους.

Πρώτη και απαραίτητη προϋπόθεση προς την πορεία αυτή είναι η απαρέγκλιτη εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος ώστε να μειώσουμε περαιτέρω τα ελλείμματα και τον πληθωρισμό και έτσι να αμβλύνουμε τη διαφορά σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες. Τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι η προσαρμογή προς τους στόχους που θέσαμε για το 1987 γίνεται με βραδύ ρυθμό. Αυτό οφείλεται κυρίως σε εποχικούς παράγοντες, στις επιπτώσεις της εφαρμογής του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, στις δυσμενείς καιρικές συνθήκες του Μαρτίου αλλά και στη βραδύτητα με την οποία μειώνονται τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα. Οι εξελίξεις αυτές δίνουν αφορμή για τη δημιουργία εσφαλμένου κλίματος, κλίματος αμφιβολιών για την επιτυχία του σταθεροποιητικού προγράμματος. Παρόμοιες αμφισβητήσεις και ανησυχίες είχαν παρουσιασθεί και πέρυσι τέτοιο καιρό, αλλά στο τέλος του χρόνου αποδείχθη ότι ήταν αβάσιμες ή υπερβολικές. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει εφησυχασμό. Απαιτείται επιμονή και συνέπεια στην εφαρμογή των μέσων πολιτικής, ιδιαίτερα στη συγκράτηση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα και στον έλεγχο της ρευστότητας της οικονομίας, για να περιορισθούν στο ελάχιστο οι αποκλίσεις από τους στόχους.

Δεύτερη προϋπόθεση για υγιή ανάπτυξη είναι η πραγματική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Η ανταγωνιστικότητα που ανακτήθηκε το 1986 και που διαφυλάσσεται από τον συνδυασμό της εφαρμοζομένης εισοδηματικής και συναλλαγματικής πολιτικής πρέπει βαθμιαία να στηριχθεί περισσότερο στην αύξηση της



παραγωγικότητας και τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού δυναμικού των επιχειρήσεων. Εκτός από τη βελτίωση της υποδομής του οικονομικού περιβάλλοντος και την ανανέωση του παραγωγικού δυναμικού, η αύξηση της παραγωγικότητας προϋποθέτει και την ενεργοποίηση των επιχειρήσεων για εκσυγχρονισμό του οργανωτικού τους πλαισίου και των μεθόδων δράσης σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο και πιο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον. Χωρίς αύξηση της παραγωγικότητας δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνιμη αύξηση των εξαγωγών και βελτίωση στο ισοζύγιο πληρωμών.

Θα ήθελα σ' αυτό το σημείο να παρατηρήσω ότι η συναλλαγματική πολιτική στην παρούσα φάση της λειτουργεί ουσιαστικά ως αντικίνητρο για τη βελτίωση της παραγωγικότητας. Όταν ξέρει η μέση επιχείρηση ότι η διολίσθηση της δραχμής της εξασφαλίζει την ανταγωνιστικότητά της απέναντι στα ξένα προϊόντα, δεν πιέζεται να βελτιώσει την παραγωγικότητά της για να ανταπεξέλθει στον ανταγωνισμό. Αν ήμασταν μία μεγάλη αγορά ο εσωτερικός ανταγωνισμός και μόνο θα έφθανε για να επιβάλει τη βελτίωση της παραγωγικότητας ως όρο επιβίωσης της κάθε επιχείρησης. Όμως σε μία μικρή χώρα όπως η δική μας ο εσωτερικός ανταγωνισμός στους περισσότερους κλάδους δεν είναι έντονος. Όταν λοιπόν η διολίσθηση προστατεύει τη μέση επιχείρηση κατά του εξωτερικού ανταγωνισμού και ο εσωτερικός ανταγωνισμός δεν αποτελεί κίνητρο για τη βελτίωση της παραγωγικότητας τότε το ενδιαφέρον των επιχειρήσεων για βελτίωση της λειτουργίας τους είναι ελάχιστο. Η προστασία μέσω της διολίσθησης χρειάζονταν βέβαια κατά τη διάρκεια του διετούς σταθεροποιητικού προγράμματος. Βοήθησε να αυξηθούν τα



κέρδη των ιδιωτικών επιχειρήσεων και να καλυφθούν προηγούμενες ζημιές.

Τώρα όμως που βελτιώθηκε η οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων η συνέχιση της υπερπροστασίας δεν δικαιολογείται. Δεν θα είναι και συνεπής με τη συνέχιση της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού. Θα πρέπει και ίδιες οι επιχειρήσεις να συμβάλουν στη σταθεροποίηση της οικονομίας.

Οι επιχειρήσεις θα βρεθούν σύντομα αντιμέτωπες με την πλήρη ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας. Θα ήταν λάθος να πιστέψουν ότι το Κράτος -ο από μηχανής θεός σε κάθε δύσκολη περίπτωση- θα τους βοηθήσει και πάλι για να αντιμετωπίσουν τυχόν δυσκολίες. Η προσαρμογή είναι, κυρίως δικιά τους υπόθεση. Η οργάνωση της οικονομίας τους παρέχει τη δυνατότητα πρωτοβουλιών και οικειοποίησης των κερδών που προκύπτουν από τις πρωτοβουλίες αυτές. Πρέπει γι' αυτό να φέρουν και τους κινδύνους της ελευθερίας τους, πρέπει να μπορούν να αντιμετωπίσουν, όπως οι επιχειρήσεις σε όλες τις αναπτυγμένες οικονομίες του κόσμου, την πρόκληση για αύξηση της παραγωγικότητας και βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Η ανάκαμψη των παραγωγικών επενδύσεων είναι ο τρίτος άξονας γύρω από τον οποίο πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες όλων μας.

Οποιαδήποτε ανάκαμψη που δεν στηρίζεται στον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού δυναμικού είναι καταδικασμένη να είναι παροδική.

Το 1986 οι επενδύσεις σε σταθερές τιμές μειώθηκαν κατά 4,8%. Το αποτέλεσμα αυτό αντανakλά μείωση των δημοσίων επενδύσεων περίπου κατά 20%. Οι ιδιωτικές επενδύσεις εκτιμάται ότι



αυξήθηκαν κατά 5%. Η αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων αντανακλά κυρίως ανάκαμψη της οικοδομικής δραστηριότητας. Αλλά και οι επιχειρηματικές επενδύσεις (εκτός γεωργίας) σημείωσαν σημαντική ανάκαμψη (6,3%). Η τάση αυτή αναμένεται να συνεχισθεί αν ληφθεί υπόψη η χρονική υστέρηση που συνήθως παρατηρείται μεταξύ της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων και της ανάληψης νέων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Θέλω να πιστέω ότι βρισκόμαστε σε μια αποφασιστική καμπή αναστροφής της μακροχρόνιας υποτονικότητας των επενδύσεων. Υποτονικότητα που οφείλεται στις αναβολές της μακροοικονομικής προσαρμογής, στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας, στην αδυναμία εκσυγχρονισμού των ιδιωτικών επιχειρήσεων, στον εθισμό των επιχειρήσεων σε μόνιμες άμεσες κρατικές ενισχύσεις καθώς και στο άνοιγμα της ελληνικής αγοράς στον διεθνή ανταγωνισμό που βραχυχρόνια επηρεάζει αρνητικά την ανάληψη πρωτοβουλιών, μακροχρόνια όμως συμβάλλει στη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού μεταποιητικού τομέα.

Η πρόοδος που έχει γίνει για τη σταθεροποίηση της οικονομίας, η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων, η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων προς το εξωτερικό και η ύπαρξη σημαντικών κινήτρων αποτελούν σήμερα ένα ευνοϊκό πλαίσιο συνθηκών για την προώθηση των επενδύσεων, ιδιαίτερα για την διαμόρφωση μιάς ανοδικής τάσης των επιχειρηματικών επενδύσεων. Πριν από λίγες ημέρες η Κυβέρνηση ανακοίνωσε σειρά αποφάσεων που βελτιώνουν ακόμη περισσότερο το ευνοϊκό αυτό πλαίσιο και παρέχουν αυξημένα κίνητρα στις ιδιωτικές επενδύσεις. Οι μηχανισμοί και οι διαδικασίες αξιολόγησης και έγκρισης επενδυτικών σχεδίων στα πλαίσια του Ν.1262/82 και των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων απλουστεύονται, επιταχύνονται και



γίνονται πió ευέλικτοι από την 1.6.1987. Αυξημένα κίνητρα παρέχονται για τις αξιόλογες επενδύσεις, ιδιαίτερα στον μεταποιητικό και στον τουριστικό τομέα. Εξάλλου, αντίθετα με το ό,τι φημολογείται, δεν υπάρχει πρόβλημα χρηματοδότησης της ανάληψης πρωτοβουλιών για επιχειρηματικές επενδύσεις. Γίνεται συχνά λόγος ότι ο δημόσιος τομέας απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των διαθεσίμων πιστωτικών πόρων και έτσι δεν υπάρχουν περιθώρια χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα. Πράγματι, κατά τα τελευταία χρόνια οι δανειακές ανάγκες του δημόσιου τομέα ήταν αυξημένες. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις δαπάνες για δημόσιες επενδύσεις, που βελτιώνουν την υποδομή της χώρας και έμμεσα την παραγωγικότητα καθώς και στις σημαντικές κρατικές επιδοτήσεις. Παρά τις εξελίξεις αυτές, πρόβλημα χρηματοδότησης ανάληψης πρωτοβουλιών για επιχειρηματικές επενδύσεις δεν υπάρχει, όπως φαίνεται καθαρά από τα αδιάθετα κεφάλαια των τραπεζών που προορίζονται για το σκοπό αυτό. Στενότητα πόρων για άλλες δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα υπάρχει. Αυτό όμως αποτελεί προϋπόθεση αλλά και συνεισφορά του επιχειρηματικού κόσμου στη σταθεροποίηση της οικονομίας.

Τετάρτη προϋπόθεση για τη δημιουργία μίας ανταγωνιστικά αναπτυσσόμενης οικονομίας είναι να συνεχίσουμε με ταχύτερο ρυθμό τον εκσυγχρονισμό της οικονομικής υποδομής της χώρας. Παράλληλα με τη σταθεροποίηση στο τελευταίο ενάμισυ χρόνο έγιναν αρκετά βήματα προς την κατεύθυνση αυτή. Βελτίωση του θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου των εξαγωγών που βοηθά τις εξαγωγικές επιχειρήσεις να αντισταθμίσουν ένα μέρος της απώλειας που υφίστανται με την βαθμιαία κατάργηση των άμεσων ενισχύσεων και μεσοπρόθεσμα



συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των εξαγωγών. Βήματα εκσυγχρονισμού του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως η εισαγωγή νέων μορφών δανεισμού από τον δημόσιο τομέα, η απλούστευση του πλέγματος των επιτοκίων και των κανόνων χρηματοδότησης. Η επιτροπή μελέτης του τραπεζικού συστήματος έχει ολοκληρώσει το έργο της. Τα συμπεράσματα της έγιναν αποδεκτά από τις παραγωγικές τάξεις. Η Κυβέρνηση θα προχωρήσει με ταχύ ρυθμό στην υλοποίηση των μέτρων τα οποία θα έγκρινει ώστε να δοθεί περαιτέρω ώθηση στον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού συστήματος και την ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς. Επίσης στόχος της Κυβέρνησης είναι να προχωρήσει με ταχύ ρυθμό στον εκσυγχρονισμό των ΔΕΚΟ.

Είχα και άλλη φορά την ευκαιρία να τονίσω ότι στα πλαίσια της προσπάθειας για τον εκσυγχρονισμό της οικονομικής υποδομής, επιδιώκουμε όχι περισσότερο αλλά πιο αποτελεσματικό Κράτος. Η έκταση του δημόσιου τομέα είναι ήδη αρκετά μεγάλη. Η παρέμβαση του θα έπρεπε να βελτιωθεί κατά πολύ ποιοτικά, πράγμα το οποίο συνεπάγεται και περιορισμό των δραστηριοτήτων του. Η ροπή προς παρέμβαση υπήρξε πολλές φορές στο παρελθόν απόρροια της επιδίωξης όχι για μια πολιτική κοινωνικά πιο δίκαιη αλλά για εξυπηρέτηση ειδικών συμφερόντων. Ακόμη και σήμερα οι ίδιες επιχειρήσεις διαμαρτύρονται από τη μια μεριά για τον παρεμβατισμό αλλά επιζητούν από την άλλη επιδοτήσεις, ειδικές ρυθμίσεις, εξαιρέσεις από γενικούς κανόνες και γενικά κατοχύρωση της υφιστάμενης κατάστασης ώστε να μην υποχρεωθούν να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες ανταγωνισμού. Έχει συμβεί επίσης εργοδότες και εργαζόμενοι να πιέζουν το κράτος να αναλάβει εκείνο το κόστος που συνεπάγεται ο μεταξύ τους συμβιβασμός διαμαρτυρόμενοι όταν δεν



υπάρχει άμεση ανταπόκριση. η πολιτεία όμως πρέπει να αντιδρά και θα αντιδρά κάθε φορά, που είτε μία είτε περισσότερες ομάδες επιδιώκουν να επιβάλλουν στο κοινωνικό σύνολο δαπάνες που τους βαρύνουν. Το κράτος πρόνοιας δεν έχει αποστολή να βοηθά επιχειρηματίες που αδυνατούν, δεν θέλουν ή αδιαφορούν να εκσυγχρονίσουν τις επιχειρήσεις τους.

- παραίτηση, αφαίρεση καί ψήφισμα άνω φάσεις - ωστόσο, ότι αυτό δεν συμβαίνει με μερικές επιχειρήσεις, ειδικά, είναι εξίσου χαλαρό με εόν

Είναι κατανοητό ότι η εξαλειψή των αδυναμιών και στρεβλώσεων που σωρρεύθηκαν σταδιακά κατά τη μεταπολεμική περίοδο και έχουν ριζωθεί στο οικονομικό μας σύστημα δεν μπορεί να γίνει από τη μιά μέρα στην άλλη. Τα βήματα που έχουν πραγματοποιηθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της επεξεργασίας και εφαρμογής πρέπει να συμπληρωθούν από πολλά άλλα βήματα, ίσως μικρά σε πολλές περιπτώσεις αλλά προστιθέμενα οδηγούν στον εκσυγχρονισμό της οικονομικής υποδομής και έτσι συντελούν στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων και στη μείωση του κόστους των συναλλαγών. Πρόοδος προς την κατεύθυνση αυτή προϋποθέτει την συνειδητοποίηση και ενεργοποίηση τόσο της Πολιτείας όσο και των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και γενικότερα όλων των πολιτών της χώρας.

Όσο περισσότερο προσεγγίζουμε τους στόχους της σταθεροποίησης τόσο <sup>περισσότερο</sup> το όραμα της ανάπτυξης μας προκαλεί. Η ανάπτυξη είναι μία πρόκληση για όλους. Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, το κλείσιμο της οικονομικής απόστασης που μας χωρίζει από τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν είναι δώρα που θα μας χαρίσουν. Κατακτώνται με επενδύσεις, με οργάνωση, εφευρετικότητα, με διάθεση για αποδοτικότερη δουλειά από όλους. Χρειάζεται επιμονή. Η οικονομική ευημερία, η ποιότητα ζωής, η κοινωνική πρόοδος

εξαρτώνται



εξαρτώνται από το βαθμό στον οποίο θα ανταποκριθούμε στην πρό-  
κληση της ανάπτυξης -εμείς η Κυβέρνηση, εσείς οι βιομήχανοι,  
όλοι οι εργαζόμενοι.